

Др. Йоанна Лісек
Студії єврейської культури та мов
Вроцлавський університет
joanna.degler@gmail.com

Програма курсу

Єврейська культура в гендерній перспективі: традиція та модернізація

Львів, липень 2013 р.

Метою курсу є показати можливості, які відкриває гендерна перспектива у вивченні єврейської культури. Виходячи з аналізу ролі жінки та чоловіка в традиційній єврейській громаді, буде представлено гендерні відмінності в процесі модернізації єврейських жінок та чоловіків. На основі автобіографічних матеріалів буде простежено характерні етапи і моменти життєвих доль та життєвих виборів єврейських маскілів (прихильників Гаскали – єврейського Просвітництва). На прикладі життя та діяльності Пуа Раковської (відомої як „бабуся сіонізму”) і Сарі Шеніер (реформаторки традиційної освіти для єврейських дівчат) буде порушено проблему світського та релігійного єврейського фемінізму. Особливо цікавим у гендерному розумінні постає питання мовних поділів і співвідношень. Буде обговорено роль мови їдиш, яку часто називають мовою жінок, та її значення в сексуальній революції серед євреїв. На завершення ми проаналізуємо чоловічу природу сіонізму та чоловічий ідеал нового єврея.

Постараємося відповісти на такі питання: Чому у традиційній єврейській культурі жінок називали “німими душами”? В яких ритуалах та сферах життя вони повинні були мовчати, а де їхній голос мав значення? Як склалося так, що незважаючи на маргіналізацію єврейських жінок в традиційному іудаїзмі, їхній внесок і роль в єврейській культурі є визначними? Чи можемо ми говорити про вигоди маргіналізації? Чому традиційний єврейський ідеал чоловіка іноді називають сфемінізованим? Чи відкидання сіонізмом спадщини діаспори мало гендерний вимір?

1. Заняття 1. Жінка та чоловік у традиційній єврейській культурі.

Roman Marcinkowski, Kobieta i mężczyzna w ujęciu Toalmudu, "Studia Judaica" t. V - VI, nr 2,1/ 2003, s 1-30

Roman Marcinkowski, Kobieta w opiniach mędrców Talmudu, „Signa Temporis” t.14/2008, s.7-18

Rachel Biale, Women and Jewish Law. The Essential Texts, Their History, & Their Relevance for Today, New York 1984, 1995, tu: Women and The Mitzvot), s. 10 - 43D. Boyarin: Unheroic Conduct. The Rise of Heterosexuality and the Invention of the Jewish Man, Berkeley, Los Angeles, London 1997, tu: Femminization and Its Discontents: Torah Study as a System for the Domination of Women.

2. Заняття 2. Єврейська жінка та модернізація. Єврейський фемінізм. Життєвий приклад Пуа Раковської та Сари Шеніпер.

Paula E. Hyman, Two Models of Modernization: Jewish Women in the German and the Russian Empires, w: Jews and Gender. The Challenge to Hierarchy, ed. Jonathan Frankel, Studies in Contemporary Jewry, v. XVI, Oxford 2000, pp. 39 - 53. Joanna Lisek, Pua Rakowska i jej walka o prawa kobiet, „Kwartalnik Historii Żydów”, nr 3 (231)/2009, s. 290 - 299.

Joanna Lisek, „Dos loszn fun jidyszkajt” - ortodoksyjny jidyszizm na łamach „Bejs Jakob” w kontekście religijnego feminizmu żydowskiego w Polsce, w: Studia z dziejów trójjęzycznej prasy żydowskiej na ziemiach polskich (XIX - XX w.), red. Joanna Nalewajko - Kulikov, Warszawa 2012, s. 343 - 368.

3. Заняття 3. Чоловіче обличчя єврейської Гаскали: біографії єврейських маскілів.

Iris Parush, Reading Jewish Women. Marginality and Modernization in Nineteenth-Century Eastern European Jewish Society, Brandeis University Press 2004, tu: chapter 5, The Reading-Biography of Man, s. 97 - 132.

Salomon Majmon, Autobiografia, t. 1-2, tłum. Leo Belmont, Warszawa 2007, fragmenty

4. Заняття 4. Мова їдиш та гендерне питання. Їдиш як “мова жінок” та потенціал їдишу в процесі єврейської модернізації.

Lisek, Joanna. „Jidysz – ginaący język kobiet?”, Pismo feministyczne Zadra, 16 - 17, nr 1-2 (42-43).

Noami Seidman: A Marriage Made in Heaven. The Sexual Politics of Hebrew and Yiddish, Berkeley, Los Angeles, London 1997 (fragmenty)

5. Заняття 5. Сіоністський образ нового єврея в гендерній перспективі.

Artur Kamczycki, Syjonistyczna antyfeminizacja Żyda, w: Nieme dusze? Kobiety w kulturze jidysz, red. Joanna Lisek, Wrocław 2010, s. 299 - 336.